

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

No6(4)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 534 sahifa,
12-iyun, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Maktab o'quvchilarining musiqiy tafakkurini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari	10
<i>Abilov Muslim Normuxammadovich</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini milliy qadriyatlar ruhida tarbiyalashning pedagogik ahamiyati.....	14
<i>Bolqiyev Axmad</i>	
Jamiyat muhitida radikalizmning oldini olishga qaratilgan uzluksiz profilaktika tizimini yaratish	17
<i>Axmedova Iroda Shaxitbekovna</i>	
Inklyuziv ta'lim va gospital pedagogikani rivojlantirishda pedagogning tashkilotchilik madaniyati: nazariy va amaliy aspektlar	22
<i>Djabborov Ma'sud Bahriddinovich, Arolova Zarina Lochin qizi</i>	
Developing Sociolinguistic Competence in Intensive Teaching of Foreign Languages to Adults	28
<i>G. R. Tolibova</i>	
Языковая выразительность и художественный мир сказки "Муха-Цокотуха"	31
<i>Garifullina Alsu Robert qizi</i>	
Boshlang'ich sinflarda nasriy asarlarni o'qitish	35
<i>Ibodullayeva Madina Muzaffar qizi</i>	
Nutq kamchiligiga ega bo'lgan bolalarda nutq faoliyatining yuzaga kelish xususiyatlari	38
<i>Ibroximova Fotimaxon Qobiljon qizi</i>	
Rezervga bo'shatilgan harbiy xizmatchilarni fuqarolik hayotiga ijtimoiy-psixologik reintegratsiyasining nazariy-metodologik tahlili (CTP dasturi misolida).....	42
<i>Ikmatullayev G'ayrat Zokirovich</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining o'quv motivatsiyasini innovatsion pedagogik texnologiyalar asosida rivojlantirish yo'llari	47
<i>Islamova Fotima Shamsiddinovna, Ismoilova Mohinur Faxriddin qizi</i>	
Raqamli ta'lim muhitida milliy o'quv dasturini amaliyotga joriy etishning asosiy tamoyillari	52
<i>Mamanazar Djumayev</i>	
Turli vazn toifalaridagi dzyudochilarning texnik-taktik tayyorgarligini takomillashtirish	61
<i>I. B. Matmuratova</i>	
Maktabgacha ta'limda xalqaro monitoring va baholash dasturlarining o'rni	65
<i>Mutalova Dilnoza Abdurashidovna</i>	
Raqamli texnologiyalar orqali o'quvchilarning intellektuallik koeffitsientini rivojlantirish va zamonaviy ko'nikmalarini shakllantirish	69
<i>Normamatova Sevinch Asror qizi</i>	
Ona tilidan o'quvchilarning pragmatik kompetensiyasining rivojlanganlik darajasini aniqlash mezonlari.....	73
<i>Oloqova O'g'iljon Mamanazarovna</i>	
Oliy ta'limda adaptiv raqamli ta'lim texnologiyalari asosida o'quv jarayoni samaradorligini oshirish modeli ...	77
<i>Quchqarova Dilnovoz Shaymaxammad qizi</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarning kasbiy kompetensiyalarini autentik videomateriallar asosida rivojlantirish metodikasi	81
<i>Qurbonova Shalola Ilhomiddinovna</i>	
Jadid ma'rifatparvarlari pedagogik merosini tadqiq etishning zamonaviy ijtimoiy-pedagogik ahamiyati	84
<i>Raxmatova Dilbar Anvar qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining funksional savodxonligini xalqaro baholash dasturlari asosida rivojlantirish	88
<i>Shavqiddin Burxonov</i>	
Development of Students' Artistic Taste and Aesthetic Education as a Pedagogical Problem.....	91
<i>Temirov Murodjon Anvarovich</i>	
O'smirlarda huquqiy madaniyatni shakllantirishda ma'naviy-ma'rifiy faoliyatning pedagogik imkoniyatlari...	95
<i>Umarov Qobiljon</i>	

Ta'lim va tarbiya tizimida falsafiy yondashuvning pedagogik asoslari	98
Umurov Sharif Rajabovich	
Boshlang'ich sinf ona tili darslarida so'z turkumlariga oid mashg'ulotlar ustida ishlash	102
Voxidova Muqaddas Rasuljon qizi	
Методические основы развития критического мышления обучающихся при изучении информационных технологий в условиях использования искусственного интеллекта	106
Панжиева Назолат Норматомовна	
Динамика морфологической системы современного русского языка в условиях цифровизации	111
Тураева Дилфуза Даминовна	
Zamonaviy pedagogik texnologiyalar va ularning ta'lim samaradorligiga ta'siri	116
Abdug'aniyeva Saodat Shuhrat qizi	
Blended Learning Pedagogy in University EFL Writing Courses: Effects on Linguistic Accuracy and Learner Autonomy	120
Inomidinova Dildorxon Ikramovna	
O'smirlik davrida psixologik rivojlanishning muhim jihatlari va uning determinantlari.....	125
M. S. Usmonova	
The Relationship Between Grammar Knowledge and Writing Proficiency in EFL Learners	130
Tahirova Shaxribonu	
Особенности интерпретации юридических терминов в медиатекстах.....	139
Хамидова Нигора Тулкуновна	
Sportchilarning ijtimoiy moslashuvida murabbiy shaxsining roli	142
Akbarova Maloxatoyimposhsha Saidto'ra qizi	
Raqamli asrda yoshlarning media savodxonligi: ingliz tili og'zaki nutq ko'nikmalarini rivojlantirishda vlog yuritishning o'rni.....	146
Akramova Yulduz Farxadovna, To'rayeva Maftuna Ravshanovna	
Naqshbandiya ta'limotida psixospiritual paradigmalarning mohiyati	151
Ashurova Gulru	
Raqamli ta'lim muhitida talabalarining hamkorlikdagi o'quv faoliyatini monitoring qilish mexanizmlari.....	154
Bekmuratov Qadirbergen Quwanishbaevich	
Oliy ta'lim muassasasi talabalarining kasbiy-ijodiy qobiliyatlarini takomillashtirish.....	158
Hotamov Lochinbek Uktam o'g'li	
Improving Speaking Skills Through Authentic Videos Abstract	162
Imamaliyeva Gulnoza Ulug'bekovna	
Bo'lajak o'qituvchilarning kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasi (pedagogik ritorika fani misolida).....	168
Ismoilov Muhammadkarim Miraxmat o'g'li	
Boshlang'ich ta'limda kommunikativ universal o'quv faoliyatlarini rivojlantirishning texnologik asoslari (2-sinf rus tili darslari misolida)	170
Jabborova Muslima Toxirovna	
Pedagogik amaliyot jarayonida talabalarining kasbiy kompetensiyasini shakllantirishning innovatsion mexanizmlari	175
Karimova Barno Ergashevna	
Raqamli ta'lim muhitida milliy o'quv dasturini amaliyotga joriy etishning asosiy tamoyillari	178
Mamanazar Djumayev	
Raqamli transformatsiya sharoitida ta'lim jarayoniga sun'iy intellekt texnologiyalarini joriy etishning pedagogik-didaktik asoslari	187
Maxmudova Gulchiroy G'anisherovna	
Regbi mashg'ulotlari jarayonida talabalarining tezkor-kuch sifatlarini rivojlantirishning differensial metodikasi	191
Nematov Bahodirbek Baxtiyor o'g'li	
Oila muhitida siblinglararo munosabatlarda psixologik manipulyatsiyaning namoyon bo'lish xususiyatlari...	195
Nishanova Zulfizar Yashin qizi	

Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarini tayyorlashning hozirgi holati hamda innovatsion ta'lim texnologiyalari va tpack yondashuvi asosida pedagogik shart-sharoitlarni takomillashtirish	199
Nozimabonu Tojiboyeva	
Agressiv xulqning ijtimoiy-psixologik determinantlari.....	204
O'ktamova Shohida Odilbek qizi	
Sun'iy intellekt vositalaridan foydalanishning pedagogik afzalliklari va xavflari.....	209
Oqil Ochilov Lutfullo o'g'li	
Kichik tadbirkorlik subyektlarining hudud eksport salohiyatini oshirishga ta'sirining ekonometrik-statistik tadqiqi	214
Boymatova Dildora Olim qizi, Toshaliyeva Saodat Toxirovna	
Eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalarga tovush yo'nalishini aniqlashtirish metodikasi.....	218
Haydarov Islomjon Hatamjon o'g'li	
Bolalar folklori asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarining badiiy-ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishning ijtimoiy-pedagogik zaruriyati	222
Jo'raboyeva Mushtariy Jamoldin qizi	
O'zbekistonda maktab ta'limida o'quvchilarning kasbiy salohiyatini aniqlashda sun'iy intellektdan foydalanish	228
Karimova Sarvinoz Hojiqurbonovna	
Aqli zaif bolalarning so'zlashuv nutqiga qo'yiladigan talablar	233
N. S. Mirbabayeva	
Oliy ta'lim muassasasida ta'lim va tarbiya berish metodlari	237
Kamalov Rustam Azizovich	
Bo'lajak logopedlarni tayyorlashda pedagogik mahoratini rivojlantirish xususiyatlari.....	241
Shamsiyeva Sevara Yusupovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ekologik tarbiyani rivojlantirishda loyihaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish.....	244
Tangirqulov Elmurod Aliyarovich	
Ta'lim jarayonida sun'iy intellekt va raqamli texnologiyalardan foydalanish	248
Toshtemirova Sarvinoz Obidovna	
Shaxsning ijtimoiy-psixologik yo'naltirilganligi guruhviy jipslikni belgilovchi individual omil sifatida	251
Turayev Nurmuhammad Alibek Fozil o'g'li	
Alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalar og'zaki va yozma nutqini rivojlantirish (aqliy rivojlanishida nuqsoni bo'lgan bolalar misolida).....	254
G'ofurova Umida O'tkirbek qizi	
The Role of Artificial Intelligence in Creating Interactive Methods in English.....	258
Urozboyeva Mavluda Shukurlo qizi	
Bo'lajak muhandislarda ekologik madaniyatni rivojlantirishning ilmiy-pedagogik asoslari	262
Xalikova Xurshida Abdullayevna	
Suv ekotizimlarida turlar sonining kamayishini eDNA metabarkoding orqali aniqlash va uning oziq-ovqat xavfsizligidagi ahamiyati.....	267
Xalilova Nigora Ixtiyorovna, Izzatilloeva Umida Kamolovna	
Asalarilar sonining kamayishi va global ekologik xavf.....	272
Xalilova Nigora Ixtiyorovna, Sayfulloyeva Dilnura Samandarovna	
Enhancing A2 Learners' English Speaking Skills Through Short Stories With Structured Question-and-Answer Activities.....	276
Xudoyberdiyeva G. Sh.	
Кризис интеллигента и поиск смысла жизни в русской и мировой прозе XX Века: сравнительный анализ романов "Обломов" (И. Гончаров) и "Великий гатсби" (Ф. С. Фицджеральд) ..	280
Аманова А. А., Саттарова М.	
Понятие профессиональной ориентации и ее педагогическая сущность	285
Каримова Наргиза Абдугафуровна	
Talabalarning sun'iy intellektli ta'limiy vositalarni loyihalash kompetentligini shakllantirishning pedagogik shartlari	289
Toxirov Feruz Jamoliddinovich	

Maktab ta'lim tizimida STEAM yondashuvini joriy etishda loyiha boshqaruvining roli va samaradorligi	293
<i>Avalboyeva Mavluda Abdumalikovna</i>	
Raqamli texnologiyalar vositasida bo'lajak o'qituvchilarni kasbiy faoliyatga tayyorlashning innovatsion mexanizmlari	300
<i>Xodjayeva Matlyuba Rustamovna</i>	
Biologiya darslarida interaktiv metodlar orqali o'quvchilarning tanqidiy va kreativ fikrlashini rivojlantirish	304
<i>Hayitov Abdurasul Eshdavlatovich, Anvarjonova Odinxon Xayrullo qizi, Rahimova Fazilat Akrom qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda innovatsion pedagogik texnologiyalar vositasida tabiiy fanlarga doir bilimlarni shakllantirish	309
<i>Nuriddinova Maysara Ikramovna, Eshonqulova Uralbuvish Fayzullayevna</i>	
Brayl sistemasidagi boshlang'ich sinflarda tabiiy fanlarni o'qitishda interfaol uslublardan foydalanish	312
<i>Nuriddinova Maysara Ikramovna, Jo'raqulova Sharofat Baxtiyorovna</i>	
Метод параллельного переноса при делении угла с недоступной вершиной	315
<i>Эсонов Мунавваржон Мукумжонович</i>	
Raqamli texnologiyalar yordamida geometrik masalalarni yechish	318
<i>Sobirova Dinora Umidjon qizi</i>	
O'zbekistonda raqamli jamiyat sharoitida internetdan foydalanish savodxonligini oshirish muammolari va yechimlari	323
<i>Boboqulova Dildora Xolmamat qizi</i>	
Saida Sherahmad qizi hayoti va faoliyatida jadid ayollar ta'limiy qarashlarining namoyon bo'lishi	326
<i>Ergashova Mehriniso Husniddin qizi</i>	
Formation of Environmental Protection and "Green" Economy Concepts among School-Age Youth	329
<i>Kholmominova Oygul Jumayevna</i>	
Boshlang'ich sinf darslarining samaradorligini oshiruvchi interfaol metodlar va ularning ahamiyati	333
<i>Mavlonova Mohlaroyim Nurmat qizi</i>	
Bo'lajak surdopedagoglarning refleksiv ko'nikmalarini rivojlantirish	338
<i>Raximova Muniraxon Iloxomovna</i>	
XX asrning boshlarida Buxoroda jadidchilik harakati asoschilarining ta'lim-tarbiyaga qo'shgan hissasi	342
<i>Safarova Gulzoda Ismoilovna</i>	
O'smirlarda agressiv holatlar va deviant xulq-atvorning psixologik xususiyatlari	346
<i>Shaymardanova Nargiza Maxmanaxarovna</i>	
Yengil atletika mashg'ulotlarida sportchilarning musobaqaoldi psixologik tayyorgarligini takomillashtirishning pedagogik shart-sharoitlari	349
<i>Yigitaliyev Abubakir Farxodjon o'g'li</i>	
Shaxs rivojlanishida motivlarning ahamiyati: psixologik tahlil	354
<i>Sh. Mirabdullayeva</i>	
Professor-o'qituvchilarning ilmiy-pedagogik salohiyatini xalqaro mezonlar asosida rivojlantirish yo'llari	359
<i>Maxmudov Qudratbek Shavkat o'g'li</i>	
Bo'linishga doir olimpiada masalalarini yechish metodikasi va ularning ilmiy-amaliy tahlili	365
<i>Abdullayev G'ayratjon Mutalipovich</i>	
Ijtimoiy tarmoqlarda anonimlikni vujudga kelish omillari	369
<i>Abdullayeva Dilnoza Qurbonbek qizi</i>	
Tinglovchilarga axloqiy-estetik tarbiya berishda notiqlik madaniyatini shakllantirishning samaradorlik ko'rsatkichlari	374
<i>Abdurazaqov Fazliddin Abdunabiyevich</i>	
Bosma ommaviy axborot vositalarida ommaviy sportni keng targ'ib qilishning pedagogik va ijtimoiy ahamiyati	379
<i>Abdusalomov Doniyor Rustam o'g'li</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarni ijtimoiy pedagogik faoliyatga tayyorlash pedagogik muammo sifatida	383
<i>Ali Tursaotov</i>	
Auditoriyadan tashqari mashg'ulotlarning sanogen refleksiyani rivojlantirishga doir pedagogik imkoniyatlari	388
<i>Ismailov Murodulla Kaxramonovich</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS	Bo'lajak tarbiyachilarning alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalarda ijtimoiy intellektni rivojlantirishga kasbiy tayyorgarligini shakllantirish 395 Madjitova Sitora Sobit kizi
	Tabiiy fanlarni o'qitishda kompetensiyaviy yondashuv 399 Umbarova Nasiba Xolboy qizi
	Raqamli ta'lim muhitida bo'lajak o'qituvchilarning media va axborot kompetensiyalarini rivojlantirish omillari 402 Ummatov Baxtiyor
	Xorijiy tillarni o'rganishda shaxs nutqining shakllanishida psixolingvistikaning ahamiyati 407 Ahmedov Shavkat Asadilloevich, Ataboyev Navruz Ilhombek o'g'li
	Ta'lim tizimida gender tengligi 410 Nazarova Malohat Axmedovna, Sayfiddinova Barno, Axmedova Nasiba
	Ta'lim jarayonida axborot texnologiyalarini qo'llashning mazmun-mohiyati 414 Odilova Mahfuza Ochilovna
	Koxlear implantli bolalarni inklyuziv ta'limga tayyorlashda ota-ona va surdopedagog hamkorligini rivojlantirish texnologiyasi 418 Rahimova Nargiza Alisherovna
	O'zbek tili darslarida milliy kontentga asoslangan matnlarni tanlash tamoyillari 421 Saparbayeva Indira Shadibekovna
	Autizm sindromi - o'rganilish tarixi va zamonaviy metodikalar tahlili 424 Jo'rayeva Sayyora Axmadjon qizi
	Maktabgacha ta'lim tashkilotida o'quv-tarbiya jarayonini interaktiv metodlar asosida takomillashtirish 428 Sharafutdinova Durдона Akmelevna, Niyazova Umida Shomansurovna
	Tabiat bilan tanishtirishda turli metodlarni qo'llash va tabiat bilan tanishtirishning pedagogik ahamiyati 433 Xalmatov Misliiddin Muxammadovich
	Kommunikativ qobiliyat tushunchasining psixologik mazmuni 437 Yuldasheva Mahliyo Bahtiyorovna
	Biotexnologiya fanini o'qitishning zamonaviy psixologik-pedagogik yondashuvlari 443 Moxigul Muydin qizi Burxanova
	Культура речи медицинского работника 447 Рузметова Наргиза Ахмедовна
	Образ города как пространства памяти и идентичности в прозе дины рубиной 454 Чернова Татьяна Алексеевна, Назаров Бехруз, Фарходов Диёрбек, Бурибайев Нодир
	Rang konseptlarining lingvomadaniy tabiati va pedagogik ahamiyati: nazariy asoslar 457 Arabova Gulnur Yuzboy qizi
	Типология трудностей формирования навыков иноязычного говорения в начальной школе 461 Огай Мукаддасхон Халваевна
	Kasbiy so'nish jarayonining ijtimoiy-psixologik xususiyatlari 468 A'zamova Sarvinoz Aftandil qizi
	Значение интегративного психолингвистического тренинга в процессе усвоения речи в психолингвистике 477 Ахмедов Шавкат Асадиллоевич
	Absolyut va nisbiy vaqt tushunchalarining lingvistik mohiyati va farqlanish mezonlari 482 Anvarov Abdulhamid Almaljon o'g'li
	Xorij tadqiqotlarida zamonaviy oila transformatsiyasida farzandlar taraqqiyotining ijtimoiy-psixologik asoslari 486 Bo'riyeva Mahbuba Shavkatovna
	The role of instructional scaffolding in developing critical thinking skills among EFL University students 490 Ergasheva Fayoza Bahodir qizi, Shukurova Gulchinoy G'ulomovna
	Sun'iy intellekt va kengaytirilgan/virtual haqiqat texnologiyalari integratsiyasi asosida ekologik ta'limni shaxsiylashtirish: metodologik yondashuv va istiqbollar 495 Maxmudov AbdIQodir Yusupovich

Adabiyot darsliklari uchun yangi o'zbek adabiyoti namunalarini saralashning ilmiy-metodik asoslari.....	500
<i>Musaboyeva Zulfira Iqboljon qizi</i>	
Tabiiy fanlarni o'qitishda uch o'lchamli vizualizatsiyalarning boshlang'ich ta'limdagi ahamiyati.....	505
<i>Nabijonova Feruza Valijon qizi</i>	
Kichik maktab yoshidagi monolingval va bilingval o'quvchilarning temperament xususiyatlari.....	508
<i>Pulatova Gulnoza Murodilovna</i>	
Maktabgacha ta'lim muassasalarida inklyuziv ta'lim yo'nalishini joriy qilinishi va prinsiplarga asoslanganligi.....	512
<i>Rasulova Mastura Adilovna, Narxolova Farangiz Umidjon qizi</i>	
Pedagogical Foundations for Developing Competencies in Organizing Practical Classes in Zoology Among Pre-Service Biology Teachers	516
<i>Saidova Dilnavoz Bakturdiyevna</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy mahoratini oshirishda fasilitatorlikning amaliy tatbig'i	521
<i>Saydulloyeva Shoxsanam Mashrafjonovna</i>	
Ingliz tilini o'qitishda lingvomadaniy kompetensiyani shakllantirishning konseptual-metodologik modeli	525
<i>Sherbekova Madinabonu Shavkat qizi</i>	
Talabalardagi aqliy qobiliyatlar kasbiy muvaffaqiyatning asosi sifatida	530
<i>Usmonov Sherzod Axmadjonovich, Raxmonov Sa'natjon Baxtiyorovich</i>	

BO'LAJAK O'QITUVCHILARNING KASBIY MAHORATINI OSHIRISHDA FASILITATORLIKNING AMALIY TATBIG'I

Saydulloyeva Shoxsanam Mashrafjonovna
Samarqand davlat pedagogika instituti

Annotatsiya: Mazkur maqolada bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligi jarayonida fasilitatorlik texnologiyalarining o'rni, amaliy ahamiyati va samaradorligi tahlil qilingan. Tadqiqotning maqsadi oliy ta'lim muassasalarida pedagogika fanlarini o'qitish jarayoniga fasilitatorlik yondashuvlarini joriy etish orqali talabalarning kommunikativ kompetensiyasi, tanqidiy fikrlash qobiliyati hamda jamoada ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish mexanizmlarini aniqlashdan iborat. Maqolada fasilitatorlikning nazariy-metodologik asoslari, zamonaviy ta'lim paradigmasidagi o'rni va O'zbekiston oliy ta'lim tizimida uni qo'llashning dolzarb masalalari yoritilgan. Pedagogik kuzatishlar hamda tajriba-sinov natijalari fasilitatorlik yondashuvi talabalarning o'quv jarayonidagi faolligini oshirishi, ularni mustaqil fikrlashga undashi va kelgusidagi kasbiy faoliyatiga ijobiy ta'sir ko'rsatishini tasdiqlaydi.

Kalit so'zlar: fasilitatorlik, kasbiy mahorat, bo'lajak o'qituvchi, interfaol metodlar, pedagogik texnologiyalar, kommunikativ kompetensiya, tanqidiy fikrlash, jamoaviy hamkorlik.

Abstract: This article examines the role, practical significance, and effectiveness of facilitation technologies in the professional training of future teachers. The main objective of the study is to identify mechanisms for developing students' communicative competence, critical thinking abilities, and teamwork skills through the implementation of facilitation methods in the teaching of pedagogical disciplines at higher education institutions. The paper discusses the theoretical and methodological foundations of facilitation, its place within the contemporary educational paradigm, and the current challenges and opportunities related to its integration into the higher education system of Uzbekistan. The results of pedagogical observations and experimental studies demonstrate that the facilitative approach enhances students' active participation in the learning process, promotes independent thinking, and positively influences their future professional development.

Key words: facilitation, professional competence, future teacher, interactive methods, pedagogical technologies, communicative competence, critical thinking, teamwork.

Аннотация: В статье рассматриваются роль, практическая значимость и эффективность фасилитационных технологий в профессиональной подготовке будущих педагогов. Цель исследования заключается в определении механизмов развития коммуникативной компетентности, критического мышления и навыков командной работы студентов посредством внедрения фасилитационных методов в процесс преподавания педагогических дисциплин в высших учебных заведениях. В работе раскрываются теоретико-методологические основы фасилитации, её место в современной образовательной парадигме, а также актуальные проблемы и перспективы интеграции фасилитационного подхода в систему высшего образования Узбекистана. Результаты педагогических наблюдений и опытно-экспериментальной работы свидетельствуют о том, что фасилитационный подход способствует повышению учебной активности студентов, развитию их самостоятельного мышления и оказывает положительное влияние на будущую профессиональную деятельность.

Ключевые слова: фасилитация, профессиональное мастерство, будущий педагог, интерактивные методы, педагогические технологии, коммуникативная компетентность, критическое мышление, командная работа.

KIRISH

Zamonaviy global ta'lim makoni tub o'zgarishlar davrini boshdan kechirmoqda. Axborotlashgan jamiyat sharoitida o'qituvchining roli nafaqat bilim beruvchi, balki bilim olish jarayonini tashkil etuvchi, yo'naltiruvchi va qo'llab-quvvatlovchi shaxs sifatida qayta talqin etilmoqda. O'zbekiston Respublikasida ta'lim tizimini isloh qilish, xususan, "Ta'lim to'g'risida"gi Qonun va "Kadrlar tayyorlash milliy dasturi" doirasida oliy ta'lim mazmunini yangilash hamda zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish ustuvor vazifa sifatida belgilangan^[1]. Shu nuqtayi nazardan, bo'lajak o'qituvchilarni tayyorlash jarayonida ularning nafaqat fan asoslarini puxta egallashi, balki

kasbiy-pedagogik mahoratini, xususan, auditoriya bilan ishlash, bahs-munozaralarni tashkil etish va guruhlarni boshqarish ko'nikmalarini shakllantirish dolzarb ahamiyat kasb etadi.

An'anaviy ta'lim modelida o'qituvchi markaziy figurani tashkil etsa, konstruktivistik yondashuvda talaba o'quv jarayonining faol sub'ektiga aylanadi. Biroq, bu o'tish jarayoni o'z-o'zidan amalga oshmaydi. Buning uchun maxsus vositalar va metodlar talab etiladi. Ana shunday vositalardan biri fasilitatorlikdir. Fasilitatorlik (lotincha "facilis" – oson, yengil so'zidan olingan) guruh jarayonlarini tashkil etish, muloqotni rag'batlantirish hamda qaror qabul qilish jarayonida ishtirokchilarga ko'maklashish san'ati hisoblanadi ^[2]. Bo'lajak o'qituvchilar uchun fasilitatorlik nafaqat metod, balki kasbiy madaniyatning ajralmas tarkibiy qismidir. Chunki ular kelajakda o'z o'quvchilarida mustaqil fikrlash, jamoada ishlash va ijtimoiy moslashuv ko'nikmalarini shakllantirish vazifasini bajaradilar.

Ushbu tadqiqotning dolzarbligi shundaki, hozirgi kunda ko'plab oliy ta'lim muassasalarida nazariy bilimlarni berishga ustuvor ahamiyat qaratilayotgan bo'lsa-da, amaliy ko'nikmalarni, xususan, fasilitatorlik mahoratini rivojlantirishga yetarli e'tibor berilmayapti. Natijada bitiruvchilar maktab amaliyotiga kirib borgach, sinfda dinamik ta'lim muhitini yaratish, turli o'quvchilar ehtiyojlarini hisobga olgan holda darslarni tashkil etishda qator qiyinchiliklarga duch kelmoqdalar. Shu sababli bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy mahoratini rivojlantirishda fasilitatorlikning amaliy tatbiqi mexanizmlarini ilmiy-pedagogik jihatdan asoslash va takomillashtirish zarurati yuzaga kelmoqda.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Fasilitatorlik masalasi xorijiy va mahalliy pedagogik adabiyotlarda turli jihatlarda yoritilgan. G'arb pedagogikasida R. Rogers, K. Rogoff va L. S. Vygotskiyning ijtimoiy-konstruktivistik nazariyalari fasilitatorlikning psixologik-pedagogik poydevorini tashkil etadi. K. Rogoff o'z tadqiqotlarida "guided participation" (yo'naltirilgan ishtirok) tushunchasini ilgari surib, o'rganish jarayonida kattalar yoki tajribali tengdoshlarning yordamchi rolini alohida ta'kidlaydi ^[3]. Zamonaviy tadqiqotlarda fasilitatorlik nafaqat ta'lim, balki biznes va menejment sohalarida ham keng qo'llanilayotganligi ko'rsatilib, uning universal kommunikativ texnologiya ekanligi e'tirof etiladi.

O'zbekiston olimlari tomonidan ham ushbu yo'nalishda qator ilmiy izlanishlar amalga oshirilgan. Xususan, N. Egamberdiyev o'z tadqiqotlarida interfaol ta'lim texnologiyalarining mohiyatini yoritib, fasilitatorlikni guruhiy ishlarni tashkil etishning samarali usullaridan biri sifatida baholaydi. Uning fikricha, fasilitator o'qituvchi emas, balki "jarayon menejeri" bo'lib, u tayyor bilimlarni bermaydi, aksincha, bilim olish uchun zarur sharoitlarni yaratadi ^[4]. M. Xalmuratova esa bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyasini shakllantirishda reflektiv tafakkurning ahamiyatini asoslab, fasilitatorlik jarayonida refleksiyaning yetakchi o'rin tutishini ko'rsatadi. Tadqiqotchining ta'kidlashicha, fasilitator o'z faoliyatini muntazam tahlil qilib borishi hamda guruh dinamikasiga moslasha olishi lozim ^[5].

Shuningdek, S. Abdullayev va hammualliflar tomonidan yaratilgan "Pedagogik mahorat" darsliklarida o'qituvchining kommunikativ madaniyati masalalari keng yoritilgan. Mualliflarning fikricha, zamonaviy o'qituvchi empatiya, faol tinglash va ochiq savollar berish kabi fasilitativ ko'nikmalarga ega bo'lishi zarur ^[6]. Biroq mavjud adabiyotlarning aksariyatida fasilitatorlikning nazariy jihatlariga ko'proq e'tibor qaratilgan bo'lib, uning oliy ta'lim amaliyotiga samarali integratsiyasi, metodik qiyinchiliklari va bosqichma-bosqich joriy etish texnologiyalari yetarli darajada tadqiq etilmagan. Ayniqsa, milliy mentalitet va mahalliy ta'lim muhitiga moslashtirilgan fasilitatorlik modellarining yetishmasligi seziladi. Shu bois, mazkur tadqiqotda nafaqat nazariy tahlil, balki amaliy tatbiq natijalariga tayangan holda ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqish maqsad qilingan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot jarayonida Toshkent davlat pedagogika universiteti va Namangan davlat universitetining boshlang'ich ta'lim hamda maktabgacha ta'lim yo'nalishlari talabalari ishtirokida eksperimental ishlar olib borildi. Tadqiqotning asosiy gipotezasi shundan iborat ediki, agar o'quv jarayoniga tizimli ravishda fasilitatorlik mashg'ulotlari joriy etilsa, bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy mahorat darajasi sezilarli darajada oshadi.

Eksperiment ikki bosqichda amalga oshirildi: konstatatsiya (aniqlash) va shakllantiruvchi bosqichlar. Konstatatsiya bosqichida 120 nafar talabaning kommunikativ ko'nikmalari, guruhda ishlash qobiliyati va tanqidiy fikrlash darajasi maxsus diagnostik usullar yordamida o'rganildi. Natijalar shuni ko'rsatdiki, talabalarning atigi 25 foizi guruh oldida erkin fikr bildira oladi, 30 foizi bahs-munozara jarayonida konstruktiv pozitsiyani saqlab qola oladi va 40 foizi faol tinglash ko'nikmasiga ega. Qolgan qismi esa an'anaviy "o'qituvchi markazli" modelga o'rganib qolganligi sababli passiv holatda qolishni afzal ko'rgan.

Shakllantiruvchi bosqichda eksperimental guruh talabalari bilan 15 hafta davomida maxsus fasilitatorlik treninglari o'tkazildi. Ushbu treninglar quyidagi asosiy komponentlarni o'z ichiga oldi:

- 1. Ishonch muhitini yaratish.** Dastlabki mashg'ulotlarda talabalar o'rtasidagi psixologik to'siqlarni bartaraf etishga qaratilgan "Ice-breaker" (muz yorar) o'yinlari va mashqlar qo'llanildi. Bu jarayonda talabalar xato qilishdan qo'rqmaslik va ochiq fikr almashish muhimligini angladilar. Fasilitator sifatida o'qituvchi har bir fikrga hurmat bilan yondashish namunasini ko'rsatdi.
- 2. Faol tinglash va savol berish texnikalari.** Talabalarga ochiq, yopiq, alternativ va provokatsion savollarning farqlari tushuntirildi. "World Cafe" (Dunyo kafesi) va "Fishbowl" (Akvarium) kabi fasilitativ formatlardan foydalanilgan holda talabalar navbatma-navbat guruh yetakchisi va kuzatuvchi rollarini bajarishdi. Masalan, "Akvarium" usulida ichki doiradagi talabalar muhokama olib borsa, tashqi doiradagi talabalar ularning nutq madaniyati, argumentlarining kuchliligi va noverbal kommunikatsiyasini tahlil qildilar [7].
- 3. Guruh dinamikasini boshqarish.** Turli temperamentdagi ishtirokchilar (dominant, passiv va konfliktli) bilan ishlash strategiyalari o'rgatildi. Talabalar "Mojaroli vaziyatlarni hal qilish" simulyatsiyalarida qatnashdilar. Bunda ular kelishmovchiliklarni keskinlashtirmasdan, umumiy konsensusga erishish yo'llarini izladilar. Fasilitatorlikning asosiy qoidasi – "fikrga hujum qilma, fikrni rivojlantir" tamoyili asosida ishlash o'rgatildi.
- 4. Refleksiya va o'z-o'zini tahlil qilish.** Har bir mashg'ulot yakunida "Nima yaxshi ketdi?", "Nimalarni o'zgartirish kerak?", "Men bugun nimani yangi o'rgandim?" kabi savollar asosida refleksiya tashkil etildi. Bu talabalarga o'z harakatlarini ongli ravishda tahlil qilish va keyingi faoliyatda xatolarni takrorlamaslik imkonini berdi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Olib borilgan ishlar natijasida eksperimental guruh talabalarida quyidagi ijobiy o'zgarishlar kuzatildi.

Birinchidan, kommunikativ faollik oshdi. Mashg'ulotlarda ishtirok etish darajasi 85 foizga yetdi. Talabalar o'z fikrlarini aniq, lo'nda va dalillar bilan asoslab bayon eta boshladilar.

Ikkinchidan, tanqidiy fikrlash ko'nikmalari rivojlandi. Talabalar har qanday axborotni tanqidiy tahlil qilish va uni turli manbalar orqali tekshirish odatini shakllantirdilar.

Uchinchidan va eng muhimi, ularning jamoaviy ishlash qobiliyati sezilarli darajada rivojlandi. Guruhdagi har bir a'zoning fikri muhim ekanligini anglagan holda, ular bir-birlarini tinglash va qo'llab-quvvatlashni o'rgandilar.

Natijalarni qiyosiy tahlil qilish shuni ko'rsatdiki, nazorat guruhiga nisbatan eksperimental guruhda kasbiy mahorat ko'rsatkichlari o'rtacha 35–40 foizga yuqori bo'ldi. Xususan, "Guruhni boshqarish", "Konfliktlarni hal qilish" va "Kreativ yechimlar topish" kabi kompetensiyalar bo'yicha sezilarli farqlar kuzatildi. Talabalarning o'z-o'zini baholash so'rovnomalari ham ularning kasbiy ishonchi ortganligini tasdiqladi. Ular endilikda o'zlarini nafaqat bilim egasi, balki bilimlarni tarqatish va ta'lim jarayonini tashkil etish sub'ekti sifatida ham his etmoqdalar [8].

Biroq, tadqiqot davomida ayrim qiyinchiliklar ham aniqlandi. Ba'zi talabalar dastlabki bosqichda fasilitator rovida o'zlarini noqulay his qildilar, chunki ular odatda tayyor javoblarni kutishga o'rganib qolgan edilar. Shuningdek, katta guruhlarda (30 nafardan ortiq talaba) har bir ishtirokchining faolligini ta'minlash murakkab kechdi. Mazkur muammolarni bartaraf etishda guruhlarini kichik mikro-guruhlariga ajratish va rotatsiya usulidan foydalanish samarali natija berdi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Olib borilgan tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy mahoratini rivojlantirishda fasilitatorlik texnologiyalaridan foydalanish nafaqat maqsadga muvofiq, balki zamon talabidir. Fasilitatorlik yondashuvi talabalarni passiv ob'ektdan faol sub'ektga aylantiradi, ularning ijodiy salohiyatini ochib beradi hamda kelajakdagi kasbiy faoliyatga psixologik va metodik jihatdan tayyorlaydi.

Tadqiqot natijalari asosida quyidagi xulosalarga kelindi:

1. Fasilitatorlik shunchaki metod emas, balki hamkorlik, o'zaro hurmat va ochiq muloqotga asoslangan yangi pedagogik falsafadir.
2. An'anaviy ma'ruza shaklidagi mashg'ulotlar o'rniga interfaol seminar-treninglarni joriy etish talabalarning kommunikativ kompetensiyasini sezilarli darajada rivojlantiradi.
3. Fasilitatorlik ko'nikmalari qisqa muddatli mashg'ulotlar orqali emas, balki uzluksiz va tizimli jarayon natijasida shakllanadi.

4. O'qituvchilarning o'zlari ham fasilitator sifatida qayta tayyorlanishi zarur, chunki ular ushbu rolning mohiyatini chuqur anglamasdan turib, talabalarga samarali tarzda o'rgata olmaydilar.

Amaliyotga tatbiq etish uchun quyidagi tavsiyalar ishlab chiqildi:

Birinchidan, oliy ta'lim muassasalari o'quv rejalari va dasturlariga "Fasilitativ texnologiyalar" yoki "Guruh dinamikasini boshqarish" kabi alohida fanlar yoki modullarni kiritish maqsadga muvofiq. Ushbu fanlar nafaqat nazariy, balki kamida 70 foiz amaliy mashg'ulotlardan iborat bo'lishi lozim.

Ikkinchidan, professor-o'qituvchilar tarkibi uchun maxsus malaka oshirish kurslarini tashkil etish zarur. O'qituvchilar fasilitatorlik usullarini egallab, ularni o'quv jarayonida samarali qo'llashlari lozim. "Ustoz-shogird" an'anasi doirasida tajribali fasilitatorlarning mentorligidan foydalanish ham samarali natija beradi.

Uchinchidan, o'quv jarayonidagi baholash tizimini takomillashtirish zarur. Faqat yakuniy imtihon natijalariga emas, balki talabanning jarayon davomidagi faolligi, guruh ishiga qo'shgan hissasi, kommunikativ madaniyati va refleksiya sifati ham baholanishi lozim. Rubrikalar asosida baholash shaffoflikni ta'minlaydi.

To'rtinchidan, moddiy-texnik bazani boyitish talab etiladi. Fasilitativ mashg'ulotlar uchun moslashuvchan mebellar va audio-vizual vositalar bilan jihozlangan maxsus trening zallarini tashkil etish zarur. An'anaviy partastul joylashuvi o'rniga dumaloq stollar yoki erkin joylashuv imkonini beruvchi muhit yaratish maqsadga muvofiq.

Beshinchidan, ilmiy-tadqiqot ishlarini davom ettirish tavsiya etiladi. Fasilitatorlikning turli pedagogik yo'nalishlar (masalan, aniq fanlar o'qituvchilari yoki sport murabbiylari) uchun moslashtirilgan modellarini ishlab chiqish va ularning samaradorligini o'rganish bo'yicha keyingi tadqiqotlarni amalga oshirish lozim.

Umuman olganda, fasilitatorlikni ta'lim tizimiga joriy etish orqali nafaqat bilimli, balki insonparvar, kommunikativ va moslashuvchan o'qituvchilarni tayyorlash imkoniyati yaratiladi. Bu esa, o'z navbatida, maktab ta'limi sifatining oshishiga hamda yosh avlodning har tomonlama barkamol shaxs sifatida shakllanishiga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxat:

1. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni. - Toshkent : Adolat, 2020. 45 b.
2. Egamberdiyev N. Interfaol ta'lim texnologiyalari: nazariya va amaliyot. - Toshkent : Fan va texnologiya, 2019. - 128 b.
3. Rogoff K. The Cultural Nature of Human Development. - Oxford : Oxford University Press, 2003. - P. 215-240.
4. Egamberdiyev N., Tojiyeva M. Pedagogik texnologiyalar va ularni qo'llash metodikasi. - Toshkent : TDPU nashriyoti, 2021. - 96 b.
5. Xalmuratova M. Bo'lajak o'qituvchilarda kasbiy refleksiyaning shakllantirish metodologiyasi // Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar. - 2022. - № 3. - B. 45-52.
6. Abdullayev S., Karimov A. Pedagogik mahorat asoslari. - Samarqand : SamDU nashriyoti, 2018. - 210 b.
7. Holimov B. Zamonaviy ta'limda guruh bilan ishlash texnologiyalari // Ta'lim va tarbiya masalalari. - 2023. - № 1. - B. 78-85.
8. Usmonova D. Kelajak o'qituvchisining kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirish yo'llari // Pedagogika. - 2024. - № 2. - B. 33-39.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №6(4)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.